

DR. OLÁH JÁNOS

főiskolai tanár

SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar

Szeged

Marcel Rufo–Christine Schilte: Szeretetbetegség

– LELKI BAJOK A TESTVÉRKAPCSOLATOKBAN –

Hogy a testvérek között lehetnek problémák, ezt mindenki tudja. Néhány sorozatnak a tv-ben ez az egyik fő eleme. (Pl. az amerikai Dallas sorozatban, melyet újból lehet látni az MTV-ben.) A bulvársajtónak is kedvenc témája a testvérek közötti kapcsolat. (Pl. Hogyan viszonyulnak egymáshoz Kylie Minogue és húga?)

Erről a témáról ír Marcel Rufo is Christine Schilte közreműködésével. A szerző sok-sok klinikai példa segítségével vezeti be olvasóját e többnyire zaklatott, olykor patológikus viszonyokba, miközben rengeteg hasznos tanáccsal látja el a szülőket és a pedagógusokat.

Könyvében a szerző abból indul ki, hogy életünk egyik legfontosabb kapcsolatát, a testvérviszonyt nem szabadon választjuk. A gyerekek hamar megértik, hogy a kapott társat (társakat) a szüleik egész életre adták nekik. Amikor a szülők több gyermeket nevelnek, azt hiszik, hogy valamennyit egyformán képesek szeretni, és a testvérek azonos genetikai eredetük lévén, maguk is egyformák, ezért szeretik egymást, és így tökéletesen meg is értik egymást. Sajnos ez nem felel meg a valóságnak, ez tévedés, hiszen a testvérközösség kikényszerített érzelmi kapcsolatokat épül, amely a közös élményekben állandósul.

Az osztozás ugyancsak fontos elem a testvérkapcsolat alakulásában. A szülők szeretetén való osztozkodás gyakorlatilag lehetetlen, de a tárgyakra vonatkozó sem egyszerűbb. A szülők gyakran összetévesztik az osztozást az adománnyal, pedig két különböző dologról van szó. Adni valamit, személyes döntés dolga, ezért esik nehezebbre egy gyereknek, ha régi kinőtt pulóverét oda kell adnia kisebb testvérének, elvégre az mégiscsak az övé! A testvérközösség az osztozást, mint egy szociális elfogadás aktusát segíti.

Könyvében a szerző számos klinikai esetről tesz említést, ahogyan gyermekpszichiáterek, pszichológusok, gyermekorvosok, általános orvosok is sokszor találkoznak testvéri konfliktusokra visszavezethető rendellenességekkel. A szülők ugyanazokat a szimptomákat sorolják elő a rendeléseken: „Állandóan veszekednek”, „A gyerekeink közötti rossz viszony megkezdte a családi életünket”.

Testvéreinket nem magunk választjuk, szüleink 'kényszerítik ránk' őket. Nyilvánvaló, hogy számunkra egy (vagy több) rivális megjelenését jelentik. Az együttélés elviselhetetlenné lesz, ha állandósul a rivalizálás és a keserűség. A negatív érzelmek mérgezővé válhatnak, és nemcsak az egész család életét zavarhatják meg, hanem a féltékeny gyermek lelki, intellektuális és szociális fejlődését is veszélyeztethetik. Szerencsére ez nem törvényszerű.

Az első gyermek születése mintegy feljogosítja a szülőket újabb gyermekekre. A második gyermek vállalása többnyire jóval átgondoltabb és tervezettebb, mint az első. Gyakran korrigálni akarják a másodiknál azt, amiben az elsővel, érzésük szerint, kudarcot vallottak. A szerző emlékszik arra, hogy egy kamasz fiú a bátyját „piszkozatnak” titulálta. Az első gyermek számára tehát minden nehézség a „másik” születésével, sőt már az édesanya terhességével kezdődik. A szülők többnyire bele sem gondolnak, micsoda rémületet és féltékenységet vált ki az a közeli lehetőség, hogy kislányuknak vagy kisfiuknak ezentúl osztoznia kell az ő mindedig kizárólagos szeretetükön. Hogyan lehet ezt elfogadni úgy, hogy ne alakuljanak ki komoly lelki, testi problémák az idősebbiknél? Az idősebbik gyereknek bizonyosnak kell lennie a

szülei szeretetében, hogy képesek két utódot egyszerre szeretni. A szülők lehetőleg törekedjenek arra, hogy a testvérek közötti rangsor készen kapott kliséi ne honosodjanak meg: a legnagyobb komoly és szorgalmas, a kicsi törekeny, védelemre szoruló, a középső valahol a kettő között foglal helyet... Ha a testvérek közötti rivalizálás túl erős, könnyen kialakulhat az állandó kudarc élménye a gyengébb és érzékenyebb testvérben, aki mindenben kételkedik, legkivált saját magában. Ahhoz, hogy megértse és elfogadja a többiek sikerét, mindenekelőtt önmagát kell becsülnie, meg kell bizonyosodnia arról, hogy a másik sikere nem fosztja meg őt semmitől.

A szerző foglalkozik az ikrek, az örökbefogadott gyermekek, a fogyatékos testvér stb. problémáival, segítséget adva ezekben a kérdésekben is. A pedagógusok sokat tanulhatnak a könyvből, melyet Gortvai Katalin fordított magyarra.

Magyar Könyvklub, Budapest, 2003, 239 p., 1590 Ft.

* * *

Dr. Edythe Denkin: **Miért nem akkor látsz, amikor jó vagyok?**

Az érdekes és értékes könyvet dr. Edythe Denkin írta, aki 1979 óta házassági tanácsadóként és családterapeutaként dolgozik. 1983-ban egyik megalapítója volt annak a nevelési tanácsadóközpontnak, melyben ma is praktizál.

A *Miért nem akkor látsz, amikor jó vagyok?* című könyvében a szerző rámutat arra, hogy a legtöbb szülő pontosan úgy neveli gyermekeit, sok esetben egy destruktív programot végrehajtva, amelynek természetes következménye a rossz viselkedés, és a vele járó kudarc, ugyanis a legtöbb ember, miközben felnőtt, mást sem hallott a szüleitől, csak azt, hogy mit csinált rosszul.

Dr. Denkin kidolgozott egy olyan pozitív stratégiát, amelynek keretében a szülők nem csak gyermekeiket nevelhetik, hanem önmagukat is. Az eredmény így nem lehet más, mint egy vagy több önbizalommal teli, megállíthatatlan ember, aki már nem fog attól félni, hogy adott esetben megdicsérje önmagát. Ehhez javasol segítséget a könyvben szereplő huszonhat alapelv, melyeket nem egyszerre kell alkalmazni, elég, ha a szülő hetente eggyel próbálkozik, és közben igyekszik arra koncentrálni, hogy mit csinál ő is jól és a gyereke is. A magabiztosság és önbecsülés kialakításához rengeteg szeretetre, türelemre, elfogadásra és megerősítésre van szükség. Nem szabad feladni, ha nem sikerül rögtön. Egyszerre csak mindig egy lépést kell megtenni, hiszen egy kínai mondás szerint „az ezermérföldes út is az első lépéssel kezdődik”, mert aki megfelelő bátorítást kap az első lépésekhez, – akinek megmondják, mi az, amit jól, helyesen csinál –, magabiztossá válik, és könnyebben megbirkózik az út során felmerülő nehézségekkel. A nehézségek leküzdése minden alkalommal komoly áttörést jelent, és talán kellő biztatás ahhoz, hogy önostorozás helyett pozitív hozzáállással éljük életünket, végezzük feladatainkat, munkánkat. Egy-egy hiba után egy kicsit lazítani kell, mert így arra is lesz idejük a szülőknek, hogy levonják belőle a megfelelő következtetéseket. Közben nem szabad elfelejteni, hogy a hibák nem ok nélkül következtek be, és az esetek többségében a személyiség fejlődését segítik elő, hiszen a felnőtteknek arra kell koncentrálniuk, amiben jók, így ha gyermekeikben elsősorban a pozitív dolgokat veszik észre, és ezt tudatosítják is bennük, jó eséllyel teremthetnek arra, hogy gyermekeikből magabiztos, önmagukat és társaikat becsülni tudó, elégedett felnőttek legyenek.

Dr. Denkin szerint abban, ahogy az élethez közelítünk, meghatározó szerepet játszanak észleléseink. A legfontosabb az, ahogy reagálunk rájuk, képesek vagyunk-e lenyelni a testünket-lelkünket marcangoló önsajnálatot, ugyanis a gyermek a szülői reakciókból méri le, hogy ki is ő tulajdonképpen, és azt is, mennyire szeretik és értékelik. A szülőknek irányítaniuk kell érzelmeiket, mert a gyerekkori érzelmek főszerepet játszanak a szülő-gyermek kapcsolat alakulásában. Aranyszabály: megállni, magunkba nézni és azonosítani a ránk törő érzelmeiket, hiszen másképp is lehet. A középpontba azt kell állítani, amit jól csinálunk. Sokat segíthet a szülőknek a gyerekkoruk megidézése, ez segíthet a saját gyermek(ek) helyzetének, viselkedése motívumainak megértésében.

A szerző szülőként eltöltött harmincegy év, tizennégy évnyi tanári tevékenység, hét esztendei gyakorló terapeuta tevékenység után huszonhat alapelvet fogalmazott meg, amelyek szerinte segíthetnek a gyermeki magabiztosság kialakításában. Az első rész kilenc alapelve az önbizalom fejlesztését segíti elő. A 10-19. alapelv a kölcsönös bizalom kialakítását szolgáló szabályokat tartalmazza a második részben. Végezetül a harmadik rész az önfegyelemre vonatkozó szabályokat (20-26. alapelv) rögzíti.

Néhány alapelv: tiszteljük a gyereket, nem a tökéletesség a cél, mellőzzük a szemrehányásokat, legyünk következetesek stb. Dicséretes, ahogy dr. Denkin feldolgozza a szabályokat: elméleti összefoglaló, idézetek, tanmese, analízis. A könyvet magyarra H. Prikler Renáta fordította. Minden pedagógusnak ajánljuk.

Végezetül idézzük John F. Kennedyt. „Egy program végrehajtásának mindig megvan a maga kockázata, de a tevékeny kockázatvállalás hosszú távon sokkal kifizetődőbb, mint a kockázat nélküli tétlenkedés.”

Kinizsi Nyomda, Debrecen ISBN 963 368 136-7. 303 p.

DR. NAGY ANDOR
főiskolai magántanár
Eszterházy Károly Főiskola
Eger

Dr. Bábosik István: Alkalmazott nevelélmélet

A budapesti OKKER Kiadó ismét hiánypótló kiváló kötettel jelentkezett a könyv-, illetve a tankönyvpiacon.

Nahalka István az Új Pedagógiai Szemle 2003. 3. számában „A modern tanítási gyakorlat elterjedésének akadályai ill. lehetőségei, különös tekintettel a tanárképzésre” c. tanulmányában a tartalmi megújulást többek között abban látja, hogy „cselekvésre alapozottabban kellene oktatni” (37.) és tegyük hozzá nevelni is.

E sorok írója több mint négy évtizede oktatója a nevelélméletnek az egri főiskolán. A 80-as évek óta kíséri figyelemmel dr. Bábosik István professzor tudományos és oktató munkásságát, csodálja a jövőképből kimaradhatatlan közösségbe vetett hitét, ami a múltban kötelességként jelent meg, a jelenünkben viszont jámbor óhaj.

A nevelés problémáival sajátosan foglalkozó kötet a gyakorlati szempontokat állítja előtérbe: a pedagógus és az iskola nevelőmunkáját befolyásoló tényezőkre, a feltételek és törvényszerűségek elemzésére törekszik.